

Tale paa Henrik Wergelands Hundredeaarsdag

Taler

Knut Hamsun

Dato

17 juni 1908

Sted

Nationaltheateret

- 1 Der staar paa Gambettas Monumenti Paris følgende Ord:

Que vive?

Og der svares:

La France!

- 5 Paa Wergelands Monument kan der med lige stor Ret skrives:

Hvem der?

Og Svaret vil blive:

Norge - Norge!

- 10 Vi er ikke Franskmænd. Det sømmer sig, at vi omgaaes mindre rundhaandet med Udtrykkene. Det er ikke et Ligsmigreri, vi vil høre.

Vi er kaldet til Møde her i Wergelands Navn.

- 15 Der er mer ved den Mand end en stor Digter og en stor Poet. Ved Siden af var han et overordentlig rigt udstyret Menneske. Og det er ikke alt. En Aand af det mest rummelige Slags var han. Han havde en Alverden i sit Hoved.

Størst Betydning havde han vel som Nationalvækker. I en rund Sum betyder

- 20 Wergeland nationalt set Opstandelsen fra det døde.

Hvad kan man sige om en Mand fra en Talerstol i vilden Sky - hvad kan jeg sige, som ikke kjender Wergeland mere end dere andre?

- 25 Jo - Digtningen var i Wergelands Dage mere uamerikansk end nu. Det var ikke visse Timers Kontorarbeide.

Aldrig har der været saa megen Tilstrømning fra oven over nogen anden Mand i Norge som Henrik Wergeland. Hvor han sto og gik, var han oplagt. Aldrig

klagede han over Aandens Fraværelse. Han nynnede Barnevers mod Barnets aabne Øine og Øren, skrev i Ømhed om Blomster og Skogen, i Henrykkelse og Elskoven.

35 Ja - han var som en beilende Storfugl, der rystede i sit Træ.

Hvad var hans Modstander mod ham. Som Solen lige overfor Halvmaanen. Som selve Livet mod den fattige Rødme hos en Skindød.

40 Hans Modstander havde nok Ret. Begge havde Ret.

Hvorfor skal her i Verden altid den gale Sanger synge rigtigt? Ikke for det - Wergeland var en enestaaende Herre i Verset. Men alt var ikke bestandig rigtigt. Og den anden passede paa som en Smed.

45

Wergelands Lyrikk var ofte fin og skjær som en Violintone, men ogsaa ofte grov og ufin. Man angreb ham for hans umulige Billedtyngde. Kjære - han skrev altid under voldsomt Pres og havde ikke altid Tid til at tælle sine Versefødder.

50 Han hentede Billederne fra sin egen susende Fabelverden. Brugte dem om igjen. Men saa stor var hans Personlighedsfylde at Billederne hver Gang føltes som nye. Gjør ham det efter!

55 Man angreb ham for hans Dunkelhed. Nogle Aar efter blev en Digter stor paa de samme Feil. Naar Wergeland skrev dunkelt, saa var det ikke for at mynte uforstaaelige Dybsindigheder for en uforstaaende Pøbel.

Han huserede nok stundom vildt med Sprogets skønne Ord og gjorde dem indholdsløse. Men han rettede paa mangt og meget. Og hans skønne
60 Pantheisme, hans lyse Evolutionshaab, hans Frihedsbegeistring har Gyldighed den Dag idag.

Hvad følte han ikke? Han steg op til Melkeveien og dalede ned i 17de Mai-Livet for atter at vandre op i Universet.

65

Der gaar det Sagn om ham, at han paa Baller dansende med Damer, som sad over. Saa snil var han. Jeg tror det ikke. Han, som var sprækkefærdig af Kjærlighedsglød!

Wergelands Liv er Troskabsbekjendelse mod Livet. Man var ikke Theolog i de Dage for ingenting.

Men det var ikke bare Dans, Vin og Hourivæsen - Arbeide var det, Arbeide.

Hvad skrev han ikke om?

Om Kongen, Religion, Politik og alle store Ting. Men ogsaa om smaa Ting: - Om Børn, Menigmand, Jøder og Blomster.

Med Undtagelse af en Mand - den store Aandens Herre i vort Samfund - har ingen Normand øvet en saavidt forgrenet Skribentvirksomhed som Henrik Wergeland.

Han var født med et kosmopolitisk Hjerte. Fine Folk i de Dage nøiede sig med at samle op det, som faldt fra Danmark. Han gik til Kildelandene, Frankrig, England og Tyskland og mødte rigt udrustet til Kampen. Han saa videre end sin Samtid. Hans Ideal var ikke et bondestyrt Norge med Skindbuxevæsen og Underjordiskhed!

Så fulgte Heldet denne Mand.

Ai - for et Held! Slig en Far, han havde. Og slig en Søster. Som var saa stor selv, at hun ikke blev større ved at være Wergelands Søster.

Saa havde han det Held at have en ansvarlig Modstander, som stred mandigen for sit Livssyn. Det er behageligt at have Modstandere, som man ikke behøver at foragte. Kun hade dem. Det er rigtigere og rensligere.

Det var evig godt, han ikke fik Børn. De havde ikke duet. Al Historie og Skjæbne viser det.

Og hvilken Arvtager fik han ikke! Skulde han valgt selv, kunde han ikke have fundet en myndigere Herresjel end Bjørnstjerne Bjørnson. Nævn en af disse to, og du nævner dem begge. Aa Gud, hvor de Karer er efter mit Sind! Der havde ikke blevet Vaaron i Norge - ikke noget 1905 uden dem! Selv om vi havde havt det dobbelte Antal Statsraader, Skuespilforfattere og Digtere - det havde ikke

hjulpet.

110

Heldet forfulgte ham. Han opnaaede at dø ung. Guderne elskede ham - og han døde tidlig. Usvækket til det sidste. Det blev noget profetisk over ham. Ikke det Hysteri, som Svækkelsen avler.

115

Wergeland slap at sidde der og gjøre sig modbydelig for sin Omgang ved sin Ælde. En Naade var det. Han gled ikke ned i den Slappelse, som fører til en St. Olaf.

Isandhed - han døde ung.

120

Saa fik han da al den Opreisning, som norske Stormænd faar - efter Døden. En udsøgt haard Behandling skjænkedes ham i Livet. Vi, som ikke har deltaget i Kampen mod ham, vil brænde af et udsøgt nifoldig Hurra for ham, og da skal ingen Røst i denne store Forsamling være stum!

125

Kilde

Håkon Harket m.fl. (red.): Taler som forandret Norge, Forlaget Press, Oslo 2011, s. 230-232.

Emner

Hyllest, Jubileumstale, Wergeland

130

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/tale-paa-henrik-wergelands-hundredearsdag>

135

140

145